КОМОРА
СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

кодекс

Професионалне етике
стручних радника
социјалне заштите Србије

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
КОМОРА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

К О Д Е К С
ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЕТИКЕ СТРУЧНИХ РАДНИКА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ СРБИЈЕ

Београд, 2015. године

ИЗДАВАЧ
Комора социјалне заштите

за издавача
Србијанка Ђорђевић

Аутори
проф. др Невенка Жегарац
Србијанка Ђорђевић
Весна Трбовић
Светлана Дражовић
Весна Лукић
Микаина Стевановић
Марина Миланов
Чила Стојановић
Јелена Миловановић

Лектура
Небојша Комановић

Дизајн, припрема и штампа
Print Shop d.o.o. Beograd

Тираж
4000 примерака

На основу члана 35. став 1. тачка 1. алинеја 2. Статута Коморе социјалне заштите ("Сл. гласник РС", број 118/2012, 27/2013 и 13/2014), сходно члану 159. став 1. тачка 1. Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр.24/2011), Скупштина Коморе, на предлог Етичког одбора, на својој редовној седници одржаној дана 12.12.2014. године, донела је

К О Д Е К С
ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЕТИКЕ
СТРУЧНИХ РАДНИКА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

ПРЕАМБУЛА

Етичка свесност представља суштину стручног рада у социјалној заштити. Посвећеност и способност стручних радника да се понашају етично је основни услов за одговарајући квалитет услуга које социјална заштита обезбеђује својим корисницима.

Стручни радници у социјалној заштити су представници друштва које настоји да својим рањивим члановима и онима који се нађу у тешкоћама, пружи одговарајућу помоћ и оснажи их за самосталан и продуктиван живот у друштву, као и да спречи настајање и отклони последице социјалне искључености. Јавна и друга овлашћења стручних радника да интервенишу у животима деце, породица, одраслих и старих особа које имају ограничене могућности да се старају о сопственим интересима, праћена су одговорношћу да се поступа на професионалан начин.

Сврха Кодекса професионалне етике стручних радника социјалне заштите је промовисање етичке дебате

и рефлексије међу члановима Коморе социјалне заштите и другим стручним радницима и стручним сарадницима у социјалној заштити. Кодекс представља јавно прихватање друштвене одговорности коју стручни радници имају у социјалној заштити.

Кодекс представља низ вредности, принципа и стандарда који могу да усмеравају професионално понашање и доношење одлука у ситуацијама када се јаве питања повезана са етичким поступањем. Норме не нуде готова упутства за понашање у одређеним ситуацијама. Примена Кодекса мора да разматра околности у којима се јављају одређене дилеме и могућност конфликта између вредности, принципа и стандарда.

Стручни радници у социјалној заштити, поред овог Кодекса, примењују и етичке кодексе својих професија и информишу се о етичком доношењу одлука из етичке теорије и праксе, теорије социјалног рада и релевантних истраживања, закона, других прописа и правила понашања које установљавају пружаоци услуга у социјалној заштити.

I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет уређивања

Члан 1.

Кодексом професионалне етике (у даљем тексту: Етички кодекс) утврђују се начела етичког понашања у обављању професионалних дужности стручних радника социјалне заштите и то оних који су чланови Коморе социјалне заштите (у даљем тексту: Комора) и оних стручних радника који су запослени или на други начин радно ангажовани у социјалној заштити.

Етичким кодексом се уређују и сходно примењују и принципи и правила етичког понашања стручних сарадника у социјалној заштити, нарочито оних који раде у непосредном контакту са корисницима, као што су: васпитачи, радно-окупациони терапеути, физиотерапеути, виши медицински техничари, медицинске сестре и друге стручне сараднике, као и сарадника са стеченим другим, трећим и четвртим степеном стручне спреме,

који се ангажују у непосредном раду са корисницима у установи социјалне заштите и код пружаоца услуга социјалне заштите.

Обавезност Етичког кодекса

Члан 2.

Одредбе Етичког кодекса обавезујуће су за све стручне раднике и стручне сараднике запослене (у даљем тексту стручне раднике) у социјалној заштити и чланове Коморе.

Етички одбор Коморе

Члан 3.

Етички одбор Коморе стара се о спровођењу Етичког кодекса у складу са Законом и Статутом Коморе, разматра етичка питања која се односе на обављање професионалних дужности и стручних послова у социјалној заштити, даје мишљење о раду чланова Коморе у складу са Етичким кодексом, промовише принципе професионалне етике ради обезбеђивања етичког понашања чланова Коморе и обавља друге послове у вези са применом и поштовањем Етичког кодекса.

Члановима Коморе за повреде Етичког кодекса, Етички одбор изриче мере предвиђене Законом и Статутом.

Етички одбор даје мишљење у вези са повредама Етичког кодекса од стране стручних радника и стручних сарадника.

Етички одбор обавља и друге послове предвиђене чланом 158. Закона о социјалној заштити и чланом 74. Статута Коморе.

II

ПРИНЦИПИ У ОБАВЉАЊУ ПРОФЕСИОНАЛНИХ ДУЖНОСТИ

Професионална дужност стручног радника

Члан 4.

Професионална дужност стручног радника социјалне заштите је да своју професионалну активност обавља што савесније, хуманије и у складу са својим најбољим знањима, да је посвети остваривању права корисника услуга социјалне заштите.

Стручни радник професионалну дужност из става 1. овог члана обавља у складу са вредностима људских права, социјалне правде, професионалног интегритета и компетентности и у складу са циљевима и основним начелима социјалне заштите Републике Србије.

Стручни радник у социјалној заштити свестан је своје двоструке одговорности према интересима корисника и интересима ширег друштва, те својим професионалним

и етичким понашањем на социјално одговоран начин доприноси социјалној инклузији корисника и развоју друштва.

Промовисање људског достојанства и добробити

Члан 5.

Стручни радник је дужан да поштује, подржава и штити физички, емоционални, социјални и духовни интегритет, безбедност и добробит сваког појединца. Дужан је да ради у складу са најбољим интересима корисника – појединаца, породица и група у друштву и да својим поступцима у највећој могућој мери избегне наношење повреде или штете корисницима.

Уважавање и подстицање самоопредељења

Члан 6.

Стручни радник је дужан да поштује, промовише и подржава људско достојанство корисника и право на избор услуге и доношење одлука које их се тичу, независно од њихових вредности и животних избора, докле год то не угрожава права, безбедност и легитимне инересе других особа.

Промовисање партиципације

Члан 7.

Стручни радник је дужан да промовише потпуну укљученост и учешће корисника социјалне заштите, на начин који их оспособљава да стекну моћ у различитим аспектима одлука и активности које утичу на њихов живот.

Целовит приступ кориснику

Члан 8.

Стручни радник је дужан да се на целовит начин бави корисником, унутар породице, заједнице и друштвеног окружења, и треба да препозна умне, емоционалне, физичке, социјалне и духовне аспекте живота особе, ради остваривања циљева социјалне заштите.

Усмереност на снаге

Члан 9.

Стручни радник је дужан да се усмери на снаге свих појединаца, породица, група и заједница и да промовише њихово оснаживање и стицање моћи у друштвеном окружењу.

Супротстављање дискриминацији

Члан 10.

Стручни радник има одговорност да се супротстави дискриминацији на основу било које личне, породичне или групне карактеристике као што је узраст, пол, ометеност, породична, етничка, расна или културна припадност, брачни или социоекономски статус, сексуална оријентација, политичка, религиозна или друга уверења, као и друга својства по којима се појединци и групе разликују, а која их могу довести у неравноправан положај.

Уважавање различитости

Члан 11.

Стручни радник је дужан да препозна и уважи различитости у друштвеним окружењима у којима се одвија

пракса социјалне заштите и да уочава и промовише индивидуалне, породичне, групне, као и различитости у заједницама.

Расподела ресурса

Члан 12.

Стручни радник је дужан да се стара о томе да ресурси којима располаже за задовољавање потреба и права корисника буду расподељени правично, у складу са потребама.

Супротстављање неправичним политикама и праксама

Члан 13.

Стручни радник је дужан да руководиоцима, креаторима политика, доносиоцима одлука и широј јавности укаже на ситуације и околности у којима су ресурси неадекватни, и када је расподела ресурса, политика или пракса потчињавајућа, дискриминаторска, неправична, оштећујућа или незаконита за кориснике социјалне заштите, као и за друге појединце, групе и заједнице које су изложене ризицима социјалног искључивања.

Промовисање социјалне укључености и солидарности

Члан 14.

Стручни радник, појединачно или као члан групе, има дужност да се супроставља друштвеним околностима које доприносе социјалној искључености, стигматизацији или потчињавању корисника социјалне заштите, и ради на промовисању и изградњи инклузивног друштва.

Подржавање циљева, начела и очување репутације социјалне заштите

Члан 15.

Стручни радник је дужан да се у свакој прилици понаша у складу са циљевима и начелима социјалне заштите и да се стара да својим понашањем не укаља углед делатности социјане заштите.

Часност и поузданост

Члан 16.

Стручни радник је дужан да се у обављању своје професионалне улоге понаша на частан, поуздан и недвосмислен начин, да јасно објасни и образложи своје улоге, интервенције и одлуке, без покушаја да обманеили манипулише корисницима, лицима која су повезана са корисником, колегама или руководиоцима.

Одржавање професионалних граница

Члан 17.

Стручни радник има одговорност да успостави одговарајуће границе у односима са корисницима, лицима која су повезана са корисником и колегама, и не сме да користи свој положај за стицање личних користи, финансијске добити или сексуално или друго искоришћавање.

Обзирно разматрање ради формирања професионалног мишљења

Члан 18.

Стручни радник је дужан да своје мишљење заснива на балансираном, пажљивом и обзирном разматрању,

одржавајући при томе свесност о утицају сопствених вредности, предрасуда и сукоба интереса на сопствену праксу и на друге укључене стране.

Професионална одговорност

Члан 19.

Стручни радник је дужан да примењује вредности и принципе Етичког кодекса и стандарде и процедуре стручног рада, и да доноси одлуке у сарадњи са корисником и колегама.

Стручни радник треба да буде припремљен да корисницима, колегама, руководиоцима и широј јавности образложи и оправда своје професионално мишљење, одлуке и активности.

Стално стручно усавршавање

Члан 20.

Дужност стручног радника је да се континуирано стручно усавршава и примењује целисходне и делотворне методе и процедуре у непосредној пракси социјалне заштите, у складу са савременим знањима и достигнућима у теорији и пракси социјалног рада и сродних научних дисциплина.

Стечено стручно знање стручни радник је дужан да преноси својим колегама и другим радницима у социјалној заштити.

Стручни радник се стара о унапређењу своје личне информисаности и повећању знања из области хуманистичких и друштвених наука.

III

ЕТИЧКА ОДГОВОРНОСТ СТРУЧНОГ РАДНИКА ПРЕМА КОРИСНИЦИМА

Посвећеност добробити корисника

Члан 21.

Добробит корисника је првенствени циљ и одговорност стручног радника. Начелно, интереси корисника имају примат над другим интересима. Одговорност стручног радника према друштву и посебне обавезе прописане законом могу да у одређеној мери ограниче посвећеност најбољим интересима корисника, о чему корисник мора да буде благовремено обавештен и саветован.

Самоопредељење корисника

Члан 22.

Стручни радник уважава, подстиче и помаже кориснику да утврди и постави сопствене циљеве. Ограничавање корисниковог права на самоопредељење је могуће када на основу стручног мишљења корисник озбиљно

угрожава или се може основано претпоставити да постоји озбиљна опасност да корисник може да себе или друге особе доведе у ризик од повреде или штете.

Сагласност корисника на основу потпуне информисаности

Члан 23.

Професионални однос стручног радника и корисника се по правилу заснива на ваљаној сагласности корисника о учешћу у свим поступцима, коришћењу услуга и остваривању права у социјалној заштити. Та сагласност се добија у процесу који подразумева пуну информисаност корисника о правима, могућностима, разлозима, могућим ризицима и ограничењима појединих поступака, начинима документовања, поверљивости и ограничењима поверљивости, трошковима везаним за услуге и интервеције, одговарајућим алтернативима и праву корисника да одбију или повуку своју сагласност.

Информације треба да буду саопштене на начин који је прилагођен кориснику у погледу избора речи, начина комуникације, коришћења преводиоца и слично, а стручни радник је дужан да охрабрује корисника да поставља додатна питања за појашњење.

Стручни радник штити интересе корисника који имају ограничене способности за давање сагласности и учешће у доношењу одлука, тако што тражи сагласност од одговарајуће треће стране, при чему корисника информише у складу са његовим нивоом разумевања. Дужност стручног радника је да се у овим случајевима стара да трећа страна поступа на начин који је усклађен са жељама и интересима корисника, као и да предузме

све кораке који могу да унапреде корисникову способност за давање сагласности на основу пуне информисаности.

Стручна компетентност

Члан 24.

Стручни радник пружа услуге у оквиру граница своје професије, додатних едукација и тренинга, лиценце, сертификата, добијених консултација, супервизираног и других релевантних професионалних искустава и предузима све потребне мере да заштити корисника од могуће повреде или штете.

Културна компетентност и уважавање различитости

Члан 25.

Стручни радник треба да разуме културу и њен значај за понашање људи и функционисање друштва, и да препозна снаге и потенцијале које постоје у свим културама.

Стручни радник је дужан да поседује, усавршава своје знање и тражи консултације о културним особеностима својих корисника, и да буде способан за пружање културно прилагођених услуга и уважавање разлика међу људима и културним групама.

Сукоб интереса

Члан 26.

Стручни радник је дужан да предузме све потребне мере како би избегао могући сукоб интереса у раду

са корисником, посебно сукоба интереса који омета поверљивост и непристрасно доношење одлука.

Стручни радник је дужан да, без одлагања, обавести корисника о могућем сукобу интереса и предузме све потребне мере за заштиту интереса корисника, укључујући и прекид професионалног односа и одговарајуће упућивање корисника.

Стручни радник не сме да користи било који професионални однос или особу за остваривање својих личних, породичних, политичких, верских или пословних интереса.

Постављање одговарајућих професионалних граница

Члан 27.

Стручни радник треба да у највећој могућој мери избегава стварање двојних или вишеструких односа са корисником, некадашњим корисником и њима повезаним лицима, нарочито када постоји ризик од искоришћавања или могуће повреде и других штетних последица по корисника. Када није могуће избећи двојне или вишеструке односе, стручни радник треба да предузме расположиве мере за заштиту корисника и постави јасне, одговарајуће и културно осетљиве професионалне границе.

Стручни радник који пружа услуге за две или више повезаних особа (нпр. чланови породице, парови, одгајатељи, хранитељи и сл.), дужан је да објасни свим укљученим странама која особа се сматра корисником и

професионалне обавезе према различитим укљученим особама.

Стручни радник који предвиђа да може доћи до сукоба интереса међу укљученим странама, или до конфликта међу улогама које обавља, треба да појасни своју улогу према укљученим странама и да предузме одговарајуће кораке за избегавање или смањење утицаја сукоба интереса.

Несавестан и нестручан поступак

Члан 28.

Стручни радник је дужан да стручне поступке пружа благовремено, савесно и стручно.

При оцењивању поступака стручног радника, Комора ће инсистирати на разликама између неблаговременог, несавесног или нестручно спроведеног поступка процене, планирања, пружања услуга, упућивања, поновног прегледа и завршетка рада са корисником у социјалној заштити, са једне стране, и нежељеног исхода поступка, са друге стране.

Приватност и поверљивост

Члан 29.

Стручни радник је дужан да поштује приватност корисника, и по правилу прикупља само оне податке који су неопходни за процену, планрање, пружање услуга, евалуацију и истраживање. Правила везана за поверљивост се примењују од тренутка када стручни радник дође до података о личности и других личних и

породичних података о кориснику и лицима повезаним за корисником.

Стручни радник може да саопшти поверљиве информације када је то потребно за сврху и циљ рада, уколико за то има ваљану сагласност корисника или законског заступника корисника.

Ограничења поверљивости

Члан 30.

Поверљивост се може ограничити само из професионалних и законом предвиђених разлога, нарочито када је неопходно саопштавање поверљивих информација да би се спречила озбиљна, предвидива и непосредна опасност по корисника или другу конкретну особу, а нарочито:

- уз изричит (усмени или писмени) пристанак самог корисника;
- када постоји или се може предвидети непосредна опасност по самог корисника или друго лице (у ситуацијама злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације);
- када корисник прети да угрози себе или другу особу;
- када је кориснику потребна хитна медицинска заштита, у складу са законом;
- одлуком суда;
- на захтев других органа и организација, који су на то овлашћени законом;

- у другим случајевима предвиђеним законом, када за то постоји оправдан и образложен интерес.

У ситуацијама наведеним у ставу 1 овог члана, саопштавају се само оне поверљиве информације које су релевантне и неопходне сходно конкретној ситуацији.

Информисање корисника о саопштавању поверљивих података и ограничењима поверљивости

Члан 31.

Стручни радник је дужан да у највећој могућој мери информише корисника о саопштавању и могућим последицама саопштавања поверљивих података, уколико је одговарајуће пре него што саопшти поверљиве податке трећој страни, било да је у питању саопштавање поверљивих информација на основу сагласности корисника, или на основу законских захтева.

Стручни радник је дужан да образложи корисницима и другим укљученим странама сва питања поверљивости и ограничења поверљивости.

Стручни радник који ради са породицама, паровима или групама треба да добије сагласност сваког укљученог појединца и да укаже на међусобну обавезу чувања поверљивих информација.

Стручни радник је дужан да заштити поверљиве податке о кориснику током законских поступака, у складу са прописима. У случају да саопштавање поверљивих података може да изазове штету по корисника или да га доведе у неповољан положај, стручни радник који нема

сагласност корисника за саопштавање поверљивих информација треба да захтева од суда или других органа да повуку или у потребној мери ограниче захтев за саопштавање поверљивих података.

Стручни радник који је по налогу суда разрешен обавезе чувања поверљивости, обавештава о томе корисника, изузев ако суд друкчије не одреди.

Стручни радник је дужан да заштити поверљиве податке који су забележени у папирној и електронској документацији о кориснику и услузи, преписци, телефонским разговорима и слично, и да се, у складу са својим овлашћењима, стара да документација о кориснику и услузи буде недоступна особама које немају овлашћења за приступ тој документацији.

Начин коришћења података

Члан 32.

У научно-истраживачкој документацији, стручним публикацијама и приликом представљања примера добре праксе, подаци могу бити саопштени само на начин на којим се обезбеђује поверљивост личних података о кориснику.

Када стручни радник саопштава поверљиве податке о кориснику за потребе подучавања, стручног усавршавања, консултације или спољне (екстерне) супервизије, дужан је да измени све податке који могу да допринесу препознавању корисника, осим уколико има ваљану сагласност корисника за саопштавање идентификационих података.

Стручни радник је дужан да избегава саопштавање и коментарисање поверљивих података у јавним или приватним окружењима, и да чува поверљивост корисника у контакту са средствима јавног оглашавања. Јавно приказивање корисника у медијима, коришћење података у научне и наставне сврхе, могуће је само уз пристанак корисника или његовог законског заступника. При томе, мора бити обезбеђено поштовање личног достојанства корисника, као и чување поверљивости.

Стручни радник је дужан да чува поверљиве информације и у случају престанка рада са корисником и смрти корисника у складу са правилима поверљивости.

Вођење документације

Члан 33.

Стручни радник је дужан да води ажурну и тачну документацију о кориснику и услузи и да се стара да документација садржи све неопходне податке о начину рада, остварeним правима и коришћењу услуга, како би се обезбедила контрола квалитета пружених услуга и стручног рада, као и континуитет услуга за корисника.

Документација о кориснику укључује само оне податке и информације који су у непосредној вези са пружањем услуге и остваривањем права.

Стручни радник је дужан да информише корисника о начину прикупљања, коришћења, документовања и роковима чувања података о њему, могућој размени података, као и о питањима поверљивости и приватности.

Приступ документацији

Члан 34.

Стручни радник је дужан да кориснику обезбеди приступ подацима који се на њега односе, као и његовом законском заступнику, и да обезбеди помоћ у тумачењу података који су садржани у документацији о кориснику, штитећи при том поверљиве податке који у документацији корисника постоје о другим лицима.

Стручни радник може да ограничи кориснику присуп документацији или делу документације само у случајевима када има уверљивих доказа да би приступ документацији проузроковао озбиљну штету кориснику, и у случајевима предвиђеним законом.

Захтев корисника за приступ документацији и разлоге за ограничење приступа документацији, као и активности које су предузете с тим у вези, потребно је евидентирати у документацији корисника.

Одговорност за успостављање одговарајућих граница

Члан 35.

Стручни радник је дужан да успостави јасне, одговарајуће и културно осетљиве границе са корисницима и лицима повезаним са корисником.

Забрана сексуалних контаката

Члан 36.

Стручни радник не сме да има сексуалне контакте са актуелним корисницима у било каквим околностима.

Стручни радник не треба да има сексуалне контакте са сродницима корисника и другим лицима повезаним са корисником, као ни са бившим корисницима, и не треба да пружа услуге својим бившим сексуалним партнерима, због нарушавања професионалних граница и могућности експлоатације и потенцијалног наношења штете актуелном, некадашњем или потенцијалном кориснику.

Забрана сексуалног уцењивања и узнемиравања

Члан 37.

Стручни радник не сме сексуално да уцењује и узнемирава корисника, што обухвата удварање, постављање захтева или тражење сексуалних услуга, нежељено понашање с обзиром на пол корисника које има за циљ или ствара непријатељску, понижавајућу или увредљиву атмосферу и друге вербалне и физичке поступке сексуалне природе, укључујући непримерен физички контакт, гестикулацију, непримерене изјаве, понуде, захтеве, као и коментаре у вези са полом, сексуалном оријентацијом или друге коментаре са сексуалном конотацијом и слично понашање.

Забрана употребе увредљивог говора

Члан 38.

Стручни радник не сме да користи говор који понижава, вређа и негативно дискриминише корисника у усменој и писменој комуникацији са корисником или о кориснику, као и о групама корисника.

Плаћање услуга

Члан 39.

Стручни радник не сме да тражи приватне хонораре или друге врсте накнаде за пружене услуге корисницима који имају право на услуге преко установе или пружаоца услуга који запошљава стручног радника.

Стручни радник који директно наплаћује своје услуге треба да осигура да цена услуга буде примерена и сразмерна пруженим услугама, узимајући при томе у обзир могућност корисника за плаћање услуга.

Евалуација и истраживања

Члан 40.

Стручни радник треба да прати и евалуира политике, примену програма, услуга и практичних интревенција, као би допринео развоју знања и унапређењу непосредне праксе социјалне заштите.

Код евалуације и истраживања, стручни радник је дужан да развије процедуре за заштиту учесника истраживања у складу са етичким стандардима садржаним у Етичком кодексу.

Стручни радник је дужан да добије ваљану сагласност на основу пуне информисаности за учешће у истраживању од свих учесника, и да одговарајућим процедурама штити њихову приватност, анонимност и поверљивост.

Стручни радник који учествује у евалуацији и истраживању је дужан да заштити учеснике истраживања од било каквог физичког или менталног стреса, повреде, опасности или осујећења, да избегава

сукоб интереса и двоструке односе са учесницима истраживања и треба да предузима све потребне мере да реше проблеме који се јаве у вези са тим у складу са најбољим интересима учесника.

Стручни радник који учествује у евалуацији и истраживању треба да тачно и исправно извештава о резултатима истраживања, без прикривања измишљања или преправљања добијених налаза.

Обавезе код завршетка рада са корисником

Члан 41.

Стручни радник који прекине рад са корисником услед објективних околности као што је нерасположивост, болест, онеспособљеност, пресељење или промена радног места, треба да уложи разумне напоре да обезбеди континуитет услуга кориснику.

Стручни радник је дужан да заврши рад са корисником када његов рад више није потребан кориснику, или када више не помаже кориснику у задовољавању његових потреба и интереса.

Стручни радник не треба да прекида пружање услуга кориснику коме су такве услуге још увек потребне, осим у изузетним ситуацијима, при чему треба пажљиво да размотри последице своје одлуке и обезбеди одговарајући аранжман за континуитет услуга кориснику сходно корисниковим потребама и жељама.

Стручни радник не сме да заврши рад са корисником да би одржавао друштвене, финансијске или сексуалне односе са корисником.

IV

МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ СТРУЧНИХ РАДНИКА

Уважавање колега

Члан 42.

Међусобни односи и сарадња стручних радника заснивају се на професионалној етици, поштовању личности, достојанства, уважавању различитости и толеранцији у достизању добробити за кориснике и остваривању циљева социјалне заштите.

Стручни радник треба да се уздржава од употребе увредљивог говора и неоправдане негативне критике колега и других професионалаца у комуникацији са корисницима, другим професионалцима и у јавности. Неоправдане негативне критике обухватају понижавајуће коментаре о стручним компетенцијама и стручним квалификацијама или личним карактеристикама као што су национална припадност, пол,

сексуална оријентација, брачни статус, политичка и религиозна уверења, физичка или ментална ометеност.

Поверљивост

Члан 43.

Стручни радник је дужан да се стара о поверљивости информација које дели са колегама или добија од њих у професионалном контексту.

Сарадња и консултације

Члан 44.

Стручни радник је дужан да саветује и консултује колеге који затраже такав савет, несебично и према најбољем знању и способностима.

Стручни радник је дужан да тражи савет и консултује колеге у свим ситуацијама када је то у складу са најбољим интересима корисника.

Стручни радник треба да буде информисан о компетенцијама и експертизи колега и да тражи савет и консултације од колега који су показали знање, стручност и компетенције у одређеној области.

Учешћем у интердисциплинарним и међусекторским тимовима, стручни радник доприноси одлукама за достизање добробити корисника, заступањем циљева, начела, етичких вредности и принципа социјалне заштите.

Упућивање корисника

Члан 45.

Стручни радник треба корисника да упути колегама у социјалној заштити или другим професионалцима у ситуацијма када је за унапређење стања корисника потребно специјализовано знање или експертиза.

Супервизија, менторство и обучавање

Члан 46.

Стручни радник који обезбеђује супервизијску подршку, менторство, инструктажу или обучава колеге, приправнике, практиканте и студенте, треба да има одговарајућа знања и вештине и може да обезбеђује супервизију, менторство, инструкције или обуку само у оквирима свог знања и компетенција.

Стручни радник из става 1 овог члана је одговоран за успостављање јасних, одговарајућих и културно осетљивих граница.

Стручни радник који има одговорност да оцењује и евалуира рад других колега, приправника, практиканата и студената, дужан је да то ради на начин који је правичан, са уважавањем достојанства особе коју евалуира и на основу јасних и унапред дефинисаних критеријума.

Забрана злоупотребе професионалног ауторитета

Члан 47.

Стручни радник који је ангажован као руководилац, супервизор, ментор или едукатор, не треба да има сексуалне контакте, нити да сексуално уцењује или

узнемирава оне којима руководи, супервизанте, практиканте, студенте, колеге на обуци или друге колеге према којима има одговорности које проистичу из професионалног ауторитета.

Стручни радник треба да избегава сексуалне контакте са колегама у свим ситуацијама у којима је могуће да дође до сукоба интереса.

Развијање и заштита добрих међуљудских односа

Члан 48.

Разлике у мишљењима стручних радника не смеју да нарушавају правила понашања. У случају настанка спора, стручни радник може се обратити за помоћ у решавању спора органима Коморе.

Стручни радник не сме да искористи спор са колегама, супервизорима или руководиоцима за добијање повољнијег положаја и стицање личне користи.

У радним и другим међусобним споровима, стручни радник је обавезан да учини све што је у његовој моћи да се спорови што пре отклоне како не би утицали на радни морал, штетили личном угледу, угледу установа социјалне заштите и корисника.

Умањена способност колеге

Члан 49.

Стручни радник који има непосредна сазнања о умањеној способности колеге за обављање стручних послова која је резултат личних или породичних тешкоћа, стреса, злоупотребе психоактивних супстанци или проблема у

менталном здрављу, треба да саветује и упути колегу на добијање одговарајуће помоћи, кад год је то могуће.

Стручни радник који има уверења да умањена способности колеге за обављање стручних послова негативно утиче на делотворност праксе социјалне заштите и уколико тај колега није преузео потребне мере за превазилажење тешкоћа, дужан је да предузме одговарајуће активности користећи при томе процедуре које је успоставио послодавац, Комора, друго регулаторно тело и професионална организација.

Стручни радник указује колегама на учињене пропусте на начин који не вређа њихово достојанство. Указивање на пропусте се не врши пред корисником.

Некомпетентност колеге

Члан 50.

Стручни радник који има непосредна сазнања о некомпетености колеге за обављање стручних послова, треба да саветује и упути колегу да предузме одговарајуће мере за стицање и унапређивање компетенција, кад год је то могуће.

Стручни радник који има уверења да је колега некомпететнтан за обављање стручних послова и уколико тај колега није преузео потребне мере за унапређење стручних знања, дужан је да предузме одговарајуће активности користећи при томе процедуре које је успоставио послодавац, Комора, друго регулаторно тело и професионална организација.

Неетичко понашање колега

Члан 51.

Стручни радник је дужан да предузме одговарајуће мере да обесхрабри, спречи, обелодани и исправи неетичко понашање колега.

Стручни радник који има уверења да је колега поступио на неетички начин, треба да разговара и заједно са колегом размотри своју забринутост, када је то одговарајуће и када има изгледа да такав разговор може да буде делотворан.

Стручни радник који има уверења да је колега поступио на неетички начин дужан је да предузме одговарајуће активности користећи при томе процедуре које је успоставила Комора, друго регулаторно тело и професионална организација.

Стручни радник је дужан да стане у одбрану и помогне колеги који је неправедно оптужен за неетичко понашање.

Лојалност стручног радника послодавцу

Члан 52.

Стручни радник треба да се ангажује на чувању и унапређењу угледа установе или организације у којој ради, и да пружи свој пуни допринос у унапређењу политика и процедура установе, као и побољшању делотворности и ефикасности услуга.

Стручни радник треба да се ангажује у превенцији и отклањању политика и процедура које негативно утичу на етичку праксу установе.

Представљање установе и делатности социјалне заштите

Члан 53.

Стручни радник који даје изјаве у име своје установе, треба да обезбеди да његова професионална квалификација и искуство, едукација и експертиза, стручно звање и задужење, буду јасно и тачно представљени и да коректно и прецизно представља ставове своје установе или организације.

Дужности руководиоца

Члан 54.

Руководилац је дужан да се унутар своје установе и у заједници залаже за обезбеђивање одговарајућих ресурса за задовољавање потреба корисника.

Руководилац је дужан да предузме разумне мере за обезбеђење одговарајућих ресурса за супервизијску подршку, континуирано усавршавање и развој особља.

V

ОДНОС СТРУЧНОГ РАДНИКА ПРЕМА ДЕЛАТНОСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И ДРУШТВУ

Однос Коморе и стручног радника

Члан 55.

Комора је стручна база својим члановима и стручним радницима, која им пружа професионалну подршку, могућност стручног усавршавања и заштиту личности у друштву.

Члан Коморе се активно залаже за очување и унапређење угледа Коморе у стручној и широј јавности, у земљи и иностранству.

Забрана саморекламерства и нерегуларног стицања личне користи

Члан 56.

Свака директна или посредна реклама или публицитет која за циљ има остваривање личних интереса стручног радника, није дозвољена.

Стручни радник не сме да захтева или прима новац или друга добра од корисника, чланова његове породице, и других запослених у социјаланој заштити.

Стручни радник не сме да користи своја овлашћења и рад у социјалној заштити у личне сврхе или за стицање средстава.

Забрана привилеговања и пропагирања појединих метода и услуга из личних разлога

Члан 57.

Изјава стручног радника о методама и услугама у социјалној заштити мора увек бити стручно аргументована, како у научној и стручној литератури, тако и у јавним гласилима.

Није дозвољено некритичко објављивање и пропагирање недовољно проверених метода и нестандардизованих услуга.

Супротстављање нестручним, незаконитим и криминогеним циљевима

Члан 58.

Стручни радник не сарађује са појединцима, установама и удружењима за које има податке или је доказано

да злоупотребљавају поверење јавности заступањем непроверених и стручно недоказаних метода, поступака и услуга у социјалној заштити.

Стручни радник је дужан да о својим сазнањима и ставу о нестручним и незаконитим, као и о криминогеним поступцима и активностима у области процене и пружања услуга, обавести Комору и затражи правну и друштвену подршку.

Супротстављање корупцији у социјалној заштити

Члан 59.

Стручни радник се активно бори против корупције у социјалној заштити, уз подршку и ангажовање Коморе и надлежних државних и других органа и организација, као и недржавних субјеката.

Стручни радник је дужан да надлежним органима пријави сваку појаву злоупотребе од стране стручних и других радника у социјалној заштити, а ради стицања личне користи и добити.

Ангажовање у заједници

Члан 60.

Стручни радник има обавезу да својим укупним ангажовањем активно доприноси добробити и напретку друштва, развоју људи, њихових заједница и окружења, како би сви људи имали једнаку могућност да користе ресурсе, услуге и могућности које су им неопходне за задовољавање потреба и развој.

Стручни радник треба да се залаже за животне услове који су у складу са основним људским потребама и за социјалне, економске, политичке и културне вредности и институције које доприносе социјално праведном друштву.

Стручни радник је дужан да поступа тако да превенира, спречи или заустави доминацију, експлоатацију и дискриминацију сваке особе или групе у сваком окружењу у коме се налази.

Стручни радник има обавезу да својим укупним ангажовањем доприноси партиципацији грађана, развоју јавних политика и друштвених институција у заједници.

Стручни радник треба да се активно залаже за промене у политикама у законима како би се проширили могућности за све припаднике друштва, са посебним обзиром на потребе појединаца и група који су у неповољном положају, потлачени, дискриминисани и социјално искључени.

Стручни радник је дужан да у највећој могућој мери пружа потребне стручне услуге у заједници за време ванредног стања, елементарне непогоде и других околности које погађају велики број људи.

Заштита интереса социјалне заштите

Члан 61.

Свака лакомислена, нечасна, понижавајућа и друга непримерена радња стручног радника, наноси штету

угледу других стручних радника и других запослених, као и социјалној заштити у целини.

За стручног радника је нечасна свака злоупотреба јавних овлашћења и средстава за лично богаћење.

VI

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Спровођење Етичког кодекса

Члан 62.

Сви чланови Коморе, као и други стручни радници, стручни сарадници и сарадници су дужни да се упознају са начелима садржаним у Етичком кодексу и да их се придржавају при обављању стручних и других послова у социјалној заштити.

Обавештења, представке и предлози чланова

Члан 63.

Стручни радник, а нарочито члан Коморе, има право и дужност да о сваком кршењу одредаба Етичког кодекса обавести Етички одбор Коморе који се стара о спровођењу Етичког кодекса у складу са законом и Статутом Коморе.

Члан Коморе има право и да подноси представке и предлоге Етичком одбору Коморе у питањима из надлежности Етичког одбора, као и да на њих добије одговор ако га тражи.

Промовисање и заштита етичких начела

Члан 64.

Сви чланови Коморе, стручни радници и сарадници из установа и организација социјалне заштите, промовисаће начела професионалне етике у својим гласилима, на конгресима и другим скуповима, ради обезбеђивања етичког понашања и поштовања Етичког кодекса.

Дужност чланова Коморе је да одбију сваку радњу која је у супротности са начелима професионалне етике садржаним у Етичком кодексу, важећим законима и обавезујућим међународним актима.

Комора је дужна да им у томе помогне својим угледом и, по потреби, правним средствима.

Решавање етичких дилема

Члан 65.

Комора социјалне заштите се преко Етичког одбора бави решавањем етичких дилема које стручни радник има у раду са корисником полазећи од циљева и начела социјалне заштите и принципа и вредности Етичког кодекса.

Етички одбор даје одговоре и упутства за решавање етичких дилема члановима Коморе и другим стручним радницима у социјалној заштити.

Мере у случају непоштовања Етичког кодекса

Члан 66.

Комора је дужна да предузима поступке и мере против стручних радника и других на које се односи овај кодекс, који крше одредбе Етичког кодекса.

Спорови настали у вези са применом одредаба Етичког кодекса могу се решавати медијацијом у погодним случајевима, а случајеви тежих етичких прекршаја се решавају одлуком Етичког одбора, што је прописано пословником о раду.

За повреде професионалне етике, односно за повреде дужности или угледа чланова Коморе, Етички одбор може дати препоруке и мере професионалне одговорности.

Етички одбор може дати једну од следећих препорука:

- препоруку за даље усавршавање, супервизију или консултацију;
- препоруку за реституцију или компензацију странама које су оштећене неетичким понашањем;
- препоруку за уношење измена у документацији.

Етички одбор може изрећи једну од следећих мера професионалне одговорности:

- јавну опомену;

- новчану казну у висини до 30% од просечне месечне зараде по запосленом у Републици Србији у месецу који претходи месецу у коме се та казна изриче, по подацима Републичког органа надлежног за послове статистике;

- привремену забрану самосталног рада у обављању одређених послова из делатности социјалне заштите у трајању не краћем од 30 дана и не дужем од 6 (шест) месеци.

О изреченим мерама Комора обавештава послодавца, задужена регулаторна тела за издавање лиценци и професионална удружења.

У случају грубог кршења Етичког кодекса, у складу са чланом 188. став 1 тачка 3, Етички одбор може, телу надлежном за издавање лиценци, упутити предлог за одузимање лиценце стручном раднику.

Измене и допуне Етичког кодекса

Члан 67.

Етички кодекс може се изменити и допунити на начин и по поступку за његово доношење.

Предлог за промену Етичког кодекса може покренути директор Коморе, Управни одбор, Надзорни одбор и најмање десет чланова Скупштине.

Ступање на снагу Етичког кодекса

Члан 68.

Овај Етички кодекс ступа на снагу у року од осам дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

Садржај

I Основне одредбе 5

II Принципи у обављању професионалних дужности..... 7

III Етичка одговорност стручног радника према корисницима 13

IV Међусобни односи стручних радника 27

V Однос стручног радника према делатности социјалне заштите и друштву..... 35

VI Прелазне и завршне одредбе 41

Измене и допуне Етичког кодекса..... 45

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

174:364-43(497.11)(062.13)

КОДЕКС професионалне етике стручних радника социјалне заштите Србије / [аутори Невенка Жегарац ... и др.]. - Београд : Комора социјалне заштите, 2015 (Београд : Print Shop). - 47 str. ; 21 cm

Тираж 4.000.

ISBN 978-86-80276-00-7

1. Жегарац, Невенка, 1968- [аутор]
а) Социјални радници - Професионална етика - Србија - Кодекси

COBISS.SR-ID 214587916